

Motion till riksdagen 2021/22:4134

av **Kristina Yngwe m.fl. (C)**

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2022 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

De gröna näringarna – jordbruks-, trädgårds- och skogsnäringen – är viktiga för att hela Sverige ska kunna växa. De producerar klimatsmart energi, högklassiga livsmedel och råvaror, öppna landskap samt jobb och tillväxt i såväl den egna som kringliggande branscher. Därför är det viktigt att värna om de gröna näringarnas konkurrenskraft och förutsättningar.

Ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk

Svenskt jordbruk står för god djuromsorg, säker mat, öppna landskap, miljöhänsyn och arbetstillfällen. Det tillhör de bästa i världen när det gäller låg och ansvarsfull antibiotika-användning, liten förekomst av salmonella, god omsorg om djuren samt klimatpåverkan.

Förra mandatperioden ställde sig en enig riksdag bakom den nationella livsmedelsstrategins mål om en ökad livsmedelsproduktion. För att nå de högt uppsatt målen behöver konkurrenskraften stärkas inom hela livsmedelskedjan. Kostnaderna behöver sänkas för företagen och krångliga regler och långa handläggningstider behöver undanröjas. Även kompetensförsörjningen behöver stärkas. Som exempel kan nämnas att vartannat trädgårdsföretag avstått från att rekrytera på grund av att de inte hittar rätt typ av kompetens och att det råder stor brist på individer med praktisk erfarenhet inom djurhållning.

Svenskt jordbruk styrs i hög utsträckning av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Det gör det angeläget att Sverige är en aktiv röst i de samtal och förhandlingar som förs

på europeisk nivå. På nationell nivå behöver det finnas tillräckliga resurser för bland annat jordbrukarstöd och för att investera i jordbrukets konkurrenskraft. Det blir extra angeläget från och med 2023, när en ny jordbruksreform tar vid och en betydande andel, 25 procent, av jordbrukarnas inkomststöd ska öronmärkas till miljöersättningar.

Jordbrukets miljö och klimatanpassning

Det svenska odlingslandskapet är inte bara oumbärligt för att trygga vår livsmedelsförsörjning och producera djurfoder, det är också hemvist för en rik biologisk mångfald och ett stort antal arter, varav många på senare år återfunnits på rödlistan över hotade arter. I hög utsträckning är det människan som i århundraden har format de landskapselement som nu utgör den kritiskt viktiga hemvisten och det innebär att den biologiska mångfalden där är beroende av att vi förvaltar och vårdar landskapet på ett gynnsamt sätt. Det ska vara möjligt att bedriva en lönsam och hållbar livsmedelsproduktion samtidigt som vi bevarar och stärker den artrikedom som finns i och kring odlingslandskapet.

Klimatförändringarna innebär stora risker för Sverige. Torra och översvämningar betyder stora produktionsbortfall för jordbruket. Det visade sig inte minst vid torkan 2018. Därför vill Centerpartiet se mer av klimatinvesteringar i jordbruket och kraftfulla och långsiktiga åtgärder för en säkrare och jämnare vattentillgång under växtsäsongen.

En grön omställning av svenskt jordbruk förutsätter långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel, som kan bidra till att nå både klimatmålen och målen i livsmedelsstrategin. En stor anledning till att många klimatsatsningar uteblir är att de hållbara alternativen kostar för mycket i förhållande till sin fossila motsvarighet. Med rätt politik kan vi stimulera den inhemska produktionen av biodrivmedel. Det kan skapa många arbetstillfällen på landsbygden och i de gröna näringarna. Ett minskat beroende av importerade fossila drivmedel kan också öka robustheten i livsmedelsförsörjningen och stärker Sveriges samlade motståndskraft.

Viltskador

Sverige behöver utveckla sin klövviltsförvaltning. Totalt förstördes 165 000 ton spannmål av vilt under 2020, vilket utgör nästan tre procent av den totala spannmålsskörden. Vildsvinen är det djurslag som orsakar störst skada i alla lantbruksgrödor. Deras skador har fördubblats sedan 2014 och visar att det behöver tas fler steg för att minska klövviltets och i synnerhet vildsvinens skador inom jordbruket. En hållbar jakt- och viltvårdspolitik är grunden för det arbetet.

Även inom skogsbruket skapar de höga klövviltspopulationerna varje år betydande och omfattande problem. Framför allt är det den stora älgstammen som har störst negativ påverkan. Enligt älgbetesinventeringen har hela landet, med några undantag, allvarliga eller svåra viltskador och i genomsnitt har varannan svensk ung tall skadats genom bete. I delar av landet kan siffran uppgå till uppemot 70 procent. Det leder inte bara till att stora ekonomiska värden går förlorade varje år utan det är även negativt för miljön eftersom det finns risk för ekologiska konsekvenser när marker ämnade för tallplantor byts ut mot granplantor. Dessutom hämmas en ökad trädslagsvariation och den biologiska mångfalden när rönn, asp, sälg och ek inte klarar betestrycket.

Fiskerinäringen

Fiskeripolitiken styrs till stor del genom den gemensamma havs- och fiskeripolitiken i EU. Många vatten gränsar till många stater och gränsöverskridande samarbete är därför en förutsättning för att kunna ha en bra fiskeförvaltning. Viktiga reformer har på senare år gjorts på EU-nivå men Sverige måste fortsätta att driva på för att de fiskekvoter som bestäms av EU ska vara långsiktigt hållbara och att EU varken i sina egna vatten eller i andra vatten i världen bidrar till utfiskning och urholkande av ekosystemen.

Sverige har med sin långa kust och stora tillgång till vatten goda förutsättningar för att öka och utveckla det hållbara vattenbruket och det småskaliga kustnära fisket. Fisk är ett livsmedel som innehåller många näringsämnen som vi människor behöver för att må bra och från ett sysselsättningsperspektiv har fisket en stor potential för fler arbetstillfällen på den svenska landsbygden, såväl vad gäller odling och produktion som i förädlingsleden.

Det småskaliga svenska kustnära fisket är idag hotat; en del av problematiken ligger i svårigheter med regler kring arbetsredskap, lönsamhet och krånglig byråkrati. Även sälarnas konsumtion av fisk konkurrerar med fisket. Dessutom sprider sälen parasiten sälmask till torsken och förstör fiskarnas redskap. Ytterligare insatser behöver därför vidtas för att begränsa den stora sälpopulationen.

Ökad skoglig tillväxt för ekonomi och klimat

Skogen är en nyckel för att klara jobb, tillväxt, biologisk mångfald och klimatomställningen. Centerpartiet vill att Sverige ska ha en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen.

Nästan hälften av den svenska skogen ägs av enskilda privata ägare. För många är skogen som inkomst och säkerhet avgörande för möjligheten att bo och verka i glesbygd och för att hela Sverige ska leva. För svensk ekonomi och möjligheten till export av produkter som har sitt ursprung i skogen och för den biologiska mångfalden är skogsbrukarnas insatser viktiga. Skogsnäringen står i dag för ca 10 procent av Sveriges totala varuexport. Värdet av skogens nyttor som resurs för att ersätta fossila råvaror och stärka den resurseffektiva cirkulära ekonomin, som långsiktig kolsänka samt för ekosystemtjänster kommer att öka eftersom de på olika sätt utgör förutsättningar för att vi ska klara våra klimatmål, inte minst genom substitutionseffekter när fossila råvaror ska ersättas med förnybara.

Naturvård med respekt för äganderätt och de som berörs

Äganderätten med egendomsskyddet är inskriven i Sveriges grundlag och FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, men dess genomslag i myndigheternas hantering och prövning av enskilda ärenden behöver stärkas så att enskildas rättigheter värnas och enskilda inte drabbas av orimliga konsekvenser.

Centerpartiet vill främst skydda skogar med höga naturvärden från avverkning genom att utveckla de frivilliga certifieringar av skogsbruk och produktkedjor som redan finns, i syfte att stärka trovärdigheten för svenska biobaserade produkter. En mycket stor del av miljöskyddet bygger idag på frivilliga åtgärder och avsättningar. Vi ser det även som prioriterat att de naturskyddsområden vi redan har, såväl på land som till havs, återfår livskraftiga ekosystem och en större artrikedom innan vi bildar nya

naturskyddsområden som med tiden även de degraderas – kvalitet ska gå före kvantitet vad gäller naturskydd.

Förslag till anslagsfördelning

Tabell 1 Centerpartiets förslag till anslag för 2022 för utgiftsområde 23 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag, tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Skogsstyrelsen	622 925	-770
1:2 Insatser för skogsbruket	1 066 073	50 000
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	165 256	-305
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	133 940	-207
1:5 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	9 933	±0
1:6 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar	183 349	±0
1:7 Ersättningar för viltskador m.m.	52 778	±0
1:8 Statens jordbruksverk	615 698	-833
1:9 Bekämpning av växtskadegörare	15 000	±0
1:10 Gårdsstöd m.m.	6 982 048	±0
1:11 Intervention för jordbruksprodukter m.m.	167 000	±0
1:12 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk	36 200	±0
1:13 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk	174 200	±0
1:14 Livsmedelsverket	344 398	-328
1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	204 160	±0
1:16 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	46 913	±0
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 783 297	930 000
1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	4 088 310	±0
1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	42 330	±0
1:20 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	24 116	±0
1:21 Åtgärder på fjällägenheter	1 529	±0
1:22 Främjande av rennäringen m.m.	125 915	±0
1:23 Sveriges lantbruksuniversitet	2 134 808	-2 578
1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	713 664	±0
1:25 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 177	±0
1:26 Nedsättning av slakteriavgifter	73 237	34 000
1:27 Åtgärder för beredskap inom livsmedels- och dricksvattenområdet	15 000	±0
1:28 Stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	101 500	±0
1:29 Från EU-budgeten finansierade stödåtgärder för fiske och vattenbruk 2021–2027	120 000	±0
Summa	22 044 754	1 008 979

Tabell 2 Centerpartiets förslag till anslag för 2022 till 2024 för utgiftsområde 23 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag, miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2022	2023	2024
Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel			
1:1 Skogsstyrelsen	-1	-3	-3
1:2 Insatser för skogsbruket	50	50	50
1:3 Statens veterinärmedicinska anstalt	-0	-1	-1
1:4 Bidrag till veterinär fältverksamhet	-0	-1	-1
1:8 Statens jordbruksverk	-1	-3	-3
1:14 Livsmedelsverket	-0	-1	-1
1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	930	930	930
1:23 Sveriges lantbruksuniversitet	-3	-11	-11
1:26 Nedsättning av slakteriavgifter	34	34	34
Summa	1 009	995	995

Centerpartiets överväganden

Anslag 1:2 föreslås öka med 50 miljoner kronor år 2022 till följd av att Centerpartiet vill se en extra satsning på skötsel av biotopskyddade områden. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 50 miljoner kronor per år 2023–2024.

Anslag 1:17 föreslås öka med 1 000 miljoner kronor år 2022 till följd av att Centerpartiet vill skjuta till ökad svensk finansiering av landsbygdsprogrammet under pågående övergångsperiod. Det är rimligt, inte minst mot bakgrund av de extra EU-medel som beslutats om tidigare men som inte använts additionellt. Anslaget beräknas därutöver öka med 1 000 miljoner kronor per år 2023–2024. Centerpartiet anser att finansieringen av den strategiska planen, över hela perioden, bör vara 1 000 miljoner kronor högre per år än den som regeringen föreslår. Medlen bör användas för angelägna insatser som stärker jordbrukets konkurrenskraft, klimatanpassning samt miljö- och klimatarbete. Detta inkluderar bland annat ersättningar för betesmarker, kompensationsstöd och stöd för välbefärliga investeringar 2023–2027. Anslaget föreslås minska med 70 miljoner kronor till följd av att förslaget om företagsklimat i gles- och landsbygdskommuner avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 70 miljoner kronor per år 2023–2024.

Anslag 1:26 föreslås öka med 34 miljoner kronor år 2022 till följd av att Centerpartiet avvisar regeringens föreslagna neddragning på detta anslag, med koppling till nedsättning av slakteriavgifter. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 34 miljoner kronor per år 2023–2024.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

Kristina Yngwe (C)

Ulrika Heie (C)

Rickard Nordin (C)

Magnus Ek (C)

Peter Helander (C)

Daniel Bäckström (C)